

Бібліонім моделює символи, які є трансляторами духовних реалій. Саме імплікація зумовлює конденсацію змісту окреслених одиниць як результат трансформації антропонімних і топонімних компонентів – маніфестантів прецедентності. Бібліонім стає інформаційним кодом певних реалій, залучаючи знання про нього до концептосфери національної мови. Не всі антропоніми й топоніми залучено до концептуальної картини світу, а лише ті, що набули значущості для духовних настанов українського етносу.

Символ виаскриває ступеневу ієрархію: слово – образ – поняття – концепт. Кореляція між концептами й символами залежить насамперед від метафоричних принципів, за якими відбувається вербалізація, що є особливістю біблійної концептуалізації. Метафора не створює концептів особливого типу, а формує і виражає один концепт завдяки іншому за певною моделлю взаємодії.

Бінарність є однією з основних ознак моделювання біблійної символічної системи й концептосфери, на підставі архетипної опозиції *добро / зло* вербалізовано різні за значенням концепти. Домінантою апокаліптики є дуалістичність сформованої картини світу, що й маніфестують провідні концепти *віра / невіра, праведність / гріх, життя / смерть*. Два способи буття є провідними складовими людського існування. Неоднозначне наповнення змісту окреслених концептів дещо може компенсувати їхня здатність оприявлювати свою семантику завдяки символам з онімними компонентами. В українськомовному просторі наявна парадигмально впорядкована система таких символів як вербалізаторів основних сакральних концептів. Залучення цих одиниць відбувається на підставі асоціацій, а біблійними є такими асоціатами, оскільки для концептуалізації абстрактних понять відсутня чіткість мовної репрезентації, що зумовлює застосування різноманітних моделей до процесу вербалізації провідних концептів.

Вербалізатори як мовні одиниці оприявлюють та експліцитно й імпліцитно структурують концепт. Зіставлення прототипів онімних компонентів дозволяє з'ясувати умови залучення певного компонента до моделей та уточнити засади його символізації. *Віра* як виразник сакральних цінностей є маніфестантом понять *сподівання, випробування, страдництво, перемога, послух і виконання Божих законів*, синтезуючи різні концептуалізації в есхатологічну категорію спасіння. Такі ознаки як недотримання заповідей Бога, тобто невіра в Нього, духовна та моральна недосконалість актуалізовано як позначники гріховності. Певні біблійні символи як декларатори концепту *віра (віра Авеля, Ноїв ковчег, Марія Магдалина тощо)* є маркерами позитивного модусу. Вербалізатори концепту *невіра (Лотова дружина, Хома невірний (невірний) тощо)* є маркерами пейоративного оцінювання. Семантичний потенціал номінації *гріх (проти законів Бога)* став одним із провідних концептів християнства. Структуру цього концепту моделюють символами-асоціатами, залучаючи до конфігурації такого поняттєвого поля вербалізатори з негативним оцінюванням: *Адам і Єва, служити Ваалу, іродове кодро, вавилонська блудниця тощо*. Абсолютною бінарною поняття *гріх* є концепт *праведність*, що має значення: стан і дія індивіда, який живе відповідно до Божих норм і законів: *Діва Марія, християнська душа тощо*. Концепти *життя / смерть*, реалізуючись у біблійних текстах символічно, конденсують підсвідомі архетипні знання, уможливають інтерпретацію лінгвокультурологічних асоціацій та оцінювання. Орієнтованість індивіда пов'язана з аксіологічним аспектом сакрально-профанного. У біблійному дискурсі *життя / смерть* переважно змодельовані із залученням просторових і часових метафор, розширення простору до безмежності, маніфестоване поняттям *вічне життя*, а відносну норму існування гіпертрофовано (образи патріархів репрезентують історію тривалого життя і виаскривають сему *довголіття*). Маркерами цього концепту є символи *Яредові віки, Мафусаїлів вік тощо*. Основою усвідомлення *зла* як екзистенційного складника є знищення грішних. У біблійних текстах постульовано поняття *смертний гріх* як «*гнів Божий*». Процес усвідомлення біблійного концепту *смерть* декларують імпліцитні вербалізатори *Содом і Гоморра, ієрихонські мури, геєна вогненна тощо*.

Тотожність символіки фразеологічних знаків та знаків символічної системи зумовлена їхніми спільними витоками – біблійними текстами. Адаптація відповідних різновидів прототипів і стереотипів сприяє їхньому збереженню і трансляції вже фразеологізованими символами. Вважаємо дослідження вербалізаторів біблійних концептів будь-якого етносу перспективними.

Література:

1. Арутюнова Н. Н. Язык и мир человека / Н. Н. Арутюнова. – М. : Языки русской культуры, 1999. – 896 с.
2. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту / переклад проф. Івана Огієнка. – К. : Українське Біблійне Товариство, 2002. – 1375 с.
3. Кононенко В. І. Словесні символи в семантичній структурі фрази / В. І. Кононенко // Мовознавство. – 1991. – № 6. – С. 30–36.
4. Мацьків П. В. Концептосфера Бог в українській мовній картині світу : біблійний, фольклорний, словниково-діахронний дискурс : дис... доктора філол. наук : 10.02.01 / Мацьків Петро Васильович. – К., 2008. – 368 с.
5. Решетняк О. О. Біблійна символика як лінгвокультурологічна одиниця / О. О. Решетняк // Молодь і ринок. – Дрогобич, 2015. – №6 (125). – С.49–54

УДК 378.147

В. В. Рибенюк, О. В. Поливяна,

Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара, м. Дніпро

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ЯК СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

У статті розглядаються суть та особливості комунікативного підходу до формування іноземної комунікативної культури студентів ВНЗ на заняттях з іноземної мови, характеризується комунікативна компетенція як результат комунікативно орієнтованого навчання, визначаються закономірності мовленнєвого спілкування й окреслюються принципи комунікативного методу. Розкриваються основні особливості навчальних методів, прийомів та завдань, використовуваних для актуалізації комунікативних можливостей студентів.

Ключові слова: комунікативний підхід, комунікативна компетенція, процес навчання, мовленнєва діяльність, професійне спрямування, моделювання, мотивація

КОМУНІКАТИВНИЙ ПОДХОД КАК СТРАТЕГИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

В статье рассматриваются суть и особенности коммуникативного подхода к формированию иноязычной коммуникативной культуры студентов вузов на занятиях по иностранному языку, характеризуется коммуникативная

компетенция как результат коммуникативно ориентированного обучения, определяются закономерности речевого общения и принципы коммуникативного метода. Раскрываются основные особенности учебных методов, приемов и задач, используемых для актуализации коммуникативных возможностей студентов.

Ключевые слова: коммуникативный подход, коммуникативная компетенция, процесс обучения, речевая деятельность, профессиональное направление, моделирование, мотивация.

THE COMMUNICATIVE APPROACH AS A STRATEGY OF FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE FORMATION

In the article the essence and characteristics of the communicative approach to the formation of foreign language communicative culture of students in high school at foreign language lessons are researched, communicative competence as a result of communication-based learning is characterized, patterns of verbal communication are defined and the principles of the communicative method are outlined. The basic features of teaching methods, techniques and targets used for updating students' communication abilities are developed.

The communicative approach in teaching foreign languages is an approach aimed at developing students' understanding a foreign language, as well as mastering language material for the speech acts making. The communicative approach, in particular, is to teach students to be well-versed in a foreign environment, as well as to be able to respond adequately to different linguistic situations. This approach develops all the language skills from writing and speaking to reading and listening. Grammar is assimilated in the process of communicating in the language: the student learns the words, phrases, language formulas first and only then he/she begins to understand what they represent in the grammatical sense.

Communication is the goal of learning any foreign language. Communicative competence is a specific feature of the students' personality. This is their ability, that reveals itself in their behaviour and activities, contributing to the solution of practical problems.

We have identified some objectives, the most important of which are: to improve educational efficiency through the use of active methods and to provide students with the opportunity to acquire such communication skills that can be used in real-life situations.

The development of communicative competence is impossible without training verbal means of oral and written speaking skills. However, knowledge of lexical and grammatical material does not ensure the establishment of communicative skills. It is necessary to form the students' skills of operating with the educational material to use it later on in the certain areas of communication.

Key words: communicative approach, communicative competence, educational process, speech activity, professional direction, modeling, motivation.

Постановка проблеми. Загальна стратегія навчання іноземним мовам визначається потребами сучасного суспільства та рівнем розвитку лінгвістичних, психолого-педагогічних і суміжних наук. Цією стратегією є комунікативний підхід, який зумовлює практичну мету навчання та вивчення іноземних мов, а саме: формування і розвиток міжкультурної комунікативної компетенції. Увага, яка сьогодні приділяється комунікативним зв'язкам і відносинам як між країнами, так і міжособистісній взаємодії, **актуалізує** проблему формування комунікативної компетентності.

Основою технології інтенсивного вивчення іноземних мов у вищій школі був визнаний комунікативний підхід, який враховував ідею педагогіки співробітництва (співпраці), яка почала набувати поширення і визнання серед викладачів [6, с. 12; 10], оскільки враховувала нові тенденції і ґрунтувалася на засадах гуманізму та демократії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основоположниками комунікативного методу стали британські лінгвісти Х. Стерн, М. Халлідей та американські соціолінгвісти – Д. Хаймс, С. Савінгтон, М. Лабов. У 60-х роках ХХ століття члени Ради Європи здійснили низку заходів, спрямованих на розробку програми інтенсифікації навчання іноземним мовам. У подальшому, в 80-90-х роках, розроблявся ряд науково-дослідних проєктів, які мали на меті формування системи комунікативного навчання. Важливе місце серед них посів Проєкт № 12: «Оволодіння сучасними мовами та навчання їх для спілкування» (Learning and teaching modern languages for communication) [9].

Серед вітчизняних науковців варто зазначити І. Зимню, Г. Китайгородську, О. Леонтєву [3], Г. Бородіну [1], які значно вплинули на формування комунікативного методу. Сьогодні численні українські вчені (Ф. Бацевич, О. Вовченко, О. Петрашук, Т. Стеченко та ін.) пов'язують комунікативний метод з рівнем сформованості міжособистісного досвіду, готовністю людини здійснювати спілкування як складну багатоконпонентну динамічну цілісну мовленнєву діяльність та зазначають, що під впливом комунікативного методу комунікативна компетентність повинна бути основною метою під час вивчення іноземної мови [6, с. 15; 11, с. 79].

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування змісту та структури комунікативного підходу у контексті становлення сучасної концепції мовної освіти, деталізувати сутність поняття «комунікативна компетентність», розглянути комунікативні технології, які використовуються в роботі зі студентами та обґрунтувати можливості занять з іноземної мови при формуванні комунікативної компетентності студентів, які вивчають як загальний курс іноземної мови, так і курс іноземної мови професійного спрямування.

Об'єкт дослідження – дидактичний процес на занятті з іноземної мови у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Комунікативний підхід, який називався також принципом комунікативності, як основа побудови процесу навчання іноземної мови, став загальноновизнаним й активно пропагувався методичною наукою [7, с. 37]. Цей принцип передбачає оволодіння мовою в навчальному середовищі, максимально наближеному до реальної комунікації. Вперше було запропоновано використовувати в комунікативній діяльності проблемні завдання. З їхньою допомогою одночасно відбувається стимулювання розумової діяльності і пізнавальний пошук мовця, а також становлення власне мовного уміння. Було підтверджено, що чим активнішим є студент у навчанні, тим швидше і міцніше формуються його мовні вміння. Завдання викладача полягає у тому, щоб правильно керувати становленням мови як розумовим процесом і тим самим удосконалювати цей процес.

Згідно з комунікативним підходом спілкування виступає метою, способом і засобом навчання іноземної мови. Цей підхід має глибоку психолінгвістичну зумовленість: ґрунтується на взаємозв'язку мови і мовленнєвої діяльності, психології утворення та розуміння висловлювань і концентрується на мові як системі та мовленні як діяльності з актуалізації можливостей, що мова надає її носіям [6, с. 113; 7, с. 89].

Сучасна методика все більше звертається до комунікативного підходу, який передбачає поєднання засвоєння правил з їх практичним оволодінням та застосуванням. Оскільки специфіка комунікативного підходу полягає у тому, що оволодіння засобами спілкування відбувається у процесі самого спілкування, навчальна діяльність, спрямована на вирішення конкретних комунікативних завдань, значно підвищує мотивацію у процесі оволодіння іноземною мовою взагалі та професійного спрямування зокрема.

Комунікативний підхід реалізується завдяки наступним закономірностям мовленнєвого спілкування (за Ю.І.Пасовим [8]): – мовленнєве спілкування має діяльнісний характер;

- процес комунікації має свою предметність, обмежену межами заняття, теми, події, проблеми та ін.;
  - ситуація спілкування моделюється згідно з типовими варіантами стосунків у колективі;
  - використання мовленнєвих засобів зумовлюється особливостями процесу спілкування у тій чи іншій ситуації.
- Відповідно висувуються і принципи комунікативного методу:
- особистісно орієнтований підхід з урахуванням потреб, сфери діяльності та інтересів студентів;
  - мовленнєва спрямованість навчання, що реалізується у процесі практичного користування іноземною мовою;
  - функційність, яка зумовлює добирання відповідного професійно орієнтованого матеріалу;
  - ситуативність, оскільки у процесі навчання моделюється певна система взаємостосунків співрозмовників;
  - новизна, яка спричиняється постійною зміною теми розмови, обставин, завдань тощо.

Сучасний викладач іноземної мови стає не лише спостерігачем, але й активним учасником змін у концепції викладання іноземної мови. Минають часи, коли достатнім був лише високий рівень професійного читання іноземною мовою. Сьогодні студент, передусім, повинен володіти усним спілкуванням, хоча усі інші види мовленнєвої діяльності, в тому числі навички та вміння слухання та читання, безумовно необхідні грамотному фахівцю.

Комунікативний підхід зумовлює добирання мовного та мовленнєвого матеріалу та особливості навчальних методів, прийомів і вправ. Хоча робота з текстами все ще займає значну частину у процесі опанування іноземною мовою у ВНЗ, проте опрацювання лексико-граматичного наповнення тексту набуває при комунікативному підході нового змісту через його практичне використання у процесі спілкування [5, с. 75]. Не обминає увагою викладач іноземної мови і такий потужний навчальний метод, як колективні ігрові ситуації [2, с. 87]. Вони сприяють не лише вдосконаленню комунікативних навичок, але й розвитку пам'яті, критичного мислення та покращують емоційний клімат у колективі. Під час гри, переважно ускладненої щодо лексичного наповнення, створюється можливість легкого та комфортного переходу до комунікативної діяльності. Таким чином, потреба у реальному професійному спілкуванні у певному форматі задовольняється на заняттях з іноземної мови, де викладач моделює та допомагає студентам «прожити» ситуації, наближені до професійної трудової діяльності.

У процесі вивчення іноземної мови за допомогою комунікативного методу у студентів формується комунікативна компетенція – вміння користуватися іноземною мовою відповідно до конкретної професійної ситуації. Коли ми говоримо про формування комунікативної компетенції професійного спрямування, то однією з найбільш важливих та ефективних характеристик є використання автентичних матеріалів.

Мовленнєва компетенція охоплює чотири види компетенції, а саме в говорінні, аудіювання, письмі та читанні [4]. Тому викладач іноземної мови повинен наповнювати навчальний процес автентичними матеріалами з усіх видів мовленнєвої діяльності.

Наукові статті, аудіозаписи, підручники, відеоматеріали, газети та журнали – усе це лише невеликий перелік автентичних джерел, які опрацьовує викладач іноземної мови, готуючи заняття, яке реалізує комунікативний підхід. Особливої уваги заслуговують відеоматеріали, оскільки дають можливість поєднати звукові та зорові образи та пропонують студентам такі мовленнєві ситуації, в яких вони стають активними учасниками комунікації. Варто зазначити, що така практика сприяє одночасному розвитку вмінь та навичок аудіювання та говоріння.

Добирання відповідного матеріалу вимагає від викладача постійного пошуку, професійного зростання та розширення кордонів з того предмета, який є основним для студентів. Викладач стикається з великою кількістю ускладнень на своєму шляху до забезпечення усіх лінгвістичних потреб студентів як майбутніх фахівців у певній галузі. Розглянемо найпоширеніші з них:

1. Аналіз навчальної літератури з іноземної мови показує, що спеціально розроблені підручники або вимагають суттєвого покращення з точки зору формування комунікативних умінь, або лише частково задовольняють потреби студентів конкретної спеціальності.

2. Значною перешкодою у виконанні комунікативних завдань до професійно орієнтованих текстів стає якісно різний рівень володіння іноземною мовою студентами однієї групи. Для успішного формування мовленнєвої компетенції необхідним є виконання завдань, спрямованих на розвиток діалогічного мовлення, проте для реалізації подібних завдань викладач повинен подати студентам структуру діалогу, навчити їх використовувати відповідні мовні кліше. Мовленнєва взаємодія відбувається у різноманітних формах: парах, невеликих групах або за участю всього колективу. Тому важливим є постійне підвищення рівня володіння засобами спілкування (лексичними, фонетичними, граматичними).

3. Хоча необхідність володіння іноземною мовою не викликає сумнівів у студентів ВНЗ, проте дійсність показує, що відсоток вмотивованих студентів не перевищує третину групи. Тому серед головних завдань викладача провідне місце посідає підвищення мотивації. Моделюючи на заняттях реальні ситуації з професійної діяльності майбутніх спеціалістів, викладач сприяє усвідомленню потреби опанування іноземною мовою на високому рівні.

4. Психологічні характеристики студентів часто стають на заваді вільного спілкування іноземною мовою. Для викладача надзвичайно важливим є створення сприятливого емоційного клімату на заняттях. Усуваючи психологічний мовний бар'єр у процесі навчального спілкування, компетентний педагог допомагає нейтралізувати побоювання щодо мовної помилки.

5. Специфіка курсу іноземної мови вимагає, щоб викладач був у постійному дидактичному, лінгвістичному та методичному пошуку для створення ефективних умов формування комунікативної компетенції студентів вищої школи.

Викладач постійно вдосконалює процес навчання з метою створення умов для ефективного засвоєння матеріалу. Комунікативний підхід дозволяє якісно по-новому закріплювати відповідний лексичний матеріал, удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення, формувати навички професійного читання та аудіювання. Коли студент відчуває справжню можливість використовувати отримані знання з іноземної мови у конкретних професійних та життєвих ситуаціях, його мотивація потужно зростає. А сучасний світ демонструє випускникам, як на ринку праці зростають можливості фахівців зі знанням як загальної, так і професійної іноземної мови.

Реалізація комунікативного підходу у навчальному процесі з іноземної мови означає, що формування комунікативної компетенції студентів відбувається шляхом і завдяки здійсненню ними іншомовної мовленнєвої діяльності. Іншими словами, оволодіння засобами спілкування (фонетичними, лексичними, граматичними) спрямоване на їх практичне застосування у процесі спілкування. Оволодіння уміннями говоріння, аудіювання, читання та письма здійснюється шляхом реалізації цих видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання в умовах, що моделюють ситуації реального спілкування. У зв'язку з цим навчальна діяльність студентів організується таким чином, щоб вони виконували вмотивовані дії з мовленнєвим матеріалом для вирішення комунікативних завдань, спрямованих на досягнення цілей та намірів спілкування.

Комунікативний підхід передбачає органічне поєднання свідомих і підсвідомих компонентів у процесі навчання іноземної мови, тобто засвоєння правил оперування іншомовними моделями відбувається одночасно з оволодінням їх комунікативно-мовленнєвою функцією.

Таким чином, з позицій комунікативного підходу процес навчання іноземної мови будується адекватно реальному процесу мовленнєвого спілкування, тобто процес навчання є моделлю мовленнєвої комунікації, яка буває у реальному житті, оскільки навчання іноземної мови в навчальних закладах відбувається в умовах рідномовного оточення. Тому йдеться лише про максимальне зближення процесів навчання і реального спілкування за такими найважливішими параметрами як комунікативно-вмотивована мовленнєва поведінка викладача і студентів і предметність процесу спілкування, що забезпечується ретельним добром комунікативно-мовленнєвих намірів, тем, ситуацій, які віддзеркалюють інтереси та потреби студентів. Практичний аспект комунікативного підходу відображає такий рівень володіння іноземною комунікативною культурою, який дозволяє користуватися іноземною мовою у професійній діяльності, в конкретному соціально-культурному контексті.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що була деталізована сутність комунікативної компетенції студентів, виявлені можливості занять з іноземної мови для її формування, побудована теоретична модель формування комунікативної компетенції студентів. **Результати** розвідки можуть використовуватися не лише викладачами іноземних мов, але і викладачами інших загальноосвітніх дисциплін.

Подальші дослідження можуть стосуватися розгляду активних методів та тренінгів з соціально-психологічної компетенції, що дозволить опанувати навичками ситуативного спілкування, працювати над особистими комунікативними якостями, передусім формувати навички емоційно-психологічного саморегулювання як управління своєю психофізичною органікою, в результаті чого особистість досягає адекватної комунікації у професійній діяльності.

Література:

1. Бородіна Г. І. Англійська мова [Text] : підручник для студ. / Г. І. Бородіна, А. М. Спесак, Т. Г. Богуцька; Ред. Г. І. Бородіна. – К. : Вища школа, 1994. – 205 с.
2. Коваленко В. О. Некоторые рекомендации педагогам ВУЗов по разработке деловых игр / В. О. Коваленко, О. І. Переворська // Особистість в єдиному освітньому просторі. Матеріали IV Міжнародного освітнього Форуму. – Запоріжжя : КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» ЗОР, 2013. – С. 85–89
3. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность / А. А. Леонтьев. – М. : Просвещение, 1969. – 214 с.
4. Литвинко Ф. М. Коммуникативная компетенция: принципы, методы, приемы формирования: сб. науч. ст. / Белорус. гос. ун-т; в авт. ред. – Мн., 2009. – Вып. 9. – 102 с. [Электронный ресурс] / Ф. М. Литвинко. – Режим доступа : <http://www.bsu.by/Cache/pdf/230533.pdf>
5. Лобанова В. В. Обучение эффективному чтению на иностранном языке / В. В. Лобанова // Проблемы комплексного подхода до вивчення термінологічної лексики у спеціалізованому вищому навчальному закладі. Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2013. – С. 75–76.
6. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах [Text] : підручник / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 1999. – 320 с.
7. Пассов Е. И. Коммуникативное иноязычное образование. Концепция развития индивидуальности в диалоге культур / Е. И. Пассов. – Липецк : Изд-во Липецк. гос. пед. ин-та, 1998. – 159 с.
8. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е. И. Пассов. – М. : Просвещение, 1991. – 223 с.
9. Learning and teaching modern languages for communication. – Strasbourg : Council of Europe Press, 1988
10. The Communicative Approach in English as a Foreign Language Teaching [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.monografias.com/trabajos18/the-communicative-approach/the-communicative-approach.shtml>
11. Swain M. A critical look at the communicative approach. – ELT Journal, 39, 1985. – P. 76–87.

УДК 808.1:81'42:316.77

А. П. Романченко,

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова, м. Одеса

КРИТИКА ЯК КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ В ЛІНГВІСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті вирізняють тактики в межах комунікативної стратегії критики. Тактики категоричної незгоди, констатації конкретних недоліків, вказівки на нестачу інформації, жалкування та висловлення сумніву характеризовано з огляду на специфіку їхньої вербалізації в лінгвістичному дискурсі на матеріалі наукових рецензій А. Й. Багмут, О. І. Бондаря, Ю. О. Карпенка.

Ключові слова: тактика, стратегія, критика, лінгвістичний дискурс, рецензія, А. Й. Багмут, О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко.

КРИТИКА КАК КОМУНІКАТИВНАЯ СТРАТЕГИЯ В ЛИНГВИСТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

В статье выделены тактики в рамках коммуникативной стратегии критики. Тактики категорического несогласия, констатации конкретных недочетов, указания на отсутствие информации, сожаления и выражения сомнения охарактеризованы с учетом специфики их вербализации в лингвистическом дискурсе на материале научных рецензий А. Й. Багмут, А. И. Бондаря, Ю. А. Карпенко.

Ключевые слова: стратегия, тактика, критика, лингвистический дискурс, рецензия, А. Й. Багмут, А. И. Бондар, Ю. А. Карпенко.

CRITICISM AS COMMUNICATIVE STRATEGY IN LINGUISTIC DISCOURSE

Researchers study scientific communication in Ukrainian linguistics in different aspects. A topical issue is the reference to the communicative aspects of different types of discourse. The article focuses on the determining of tactics within the communicative strategy, which experts qualify as a conflict type of communication. By criticism we mean statements which contain critical comments. The author characterizes different tactics (categorical disagreement, ascertaining of deficiencies, indication on a lack of information, expression of regret and expression of doubt) paying attention to the specificity of their verbalization. Reviewers use mentioned tactics in linguistic discourse, particularly in scientific reviews. A. Y. Bahmut, O. I. Bondar and Yu. O. Karpenko use different tactics to optimize the knowledge of the author of original work in order to identify and eliminate shortcomings.

The author's conception of the reviewed work, structure of the work or certain shortcomings, which need to be fixed, are subjects of criticism. Depending on mistakes, criticism can be strong, categorical or weak. The choice of tactics relates with the intention of the addressee of the review, with the need to clearly point out shortcomings of the work and with the ability to help the addressee with the further work on certain issues.

Key words: tactics, strategy, criticism, linguistic discourse, review, A. Y. Bahmut, O. I. Bondar, Yu. O. Karpenko.